

Frumos e în septembrie (și) la Vicenza...

...unde, între 3 și 6 ale lunii, a avut loc cel de-al III-lea Congres mondial al revistelor de teatru, reuniune bienală inițiată, organizată și „suportată” (cu bani tot mai puțini, căci pretutindeni e criză) de revista italiană „Sipario”. Directorul acesteia, Mario Mattia Giorgetti, bărbat frumos, impozant, cu leonină coamă argintie și glas baritonal bine lucrat (a fost și actor), este de părere că o revistă de teatru trebuie să iasă din pasivitatea la care o condamnă condiția de simplu „consemnator” și să intervină activ în viața culturală, dinamizînd-o prin manifestări de tot felul. De pildă, în 1993, împlinindu-se 200 de ani de la moartea lui Carlo Goldoni, a pus la cale, paralel cu tradiționalul Congres (care a devenit mai degrabă pretext), o sesiune de comunicări privind soarta dramaturgiei goldoniene în lume. Și cum Veneția, locul de naștere al autorului, era – cel puțin în această perioadă – un

soi de „oraș închis” (datorită Bienalei și prețurilor), s-a adresat, pentru asigurarea... logisticii, primăriei din Vicenza. Încintată că i se oferă prilejul de a găzdui o reuniune de talie internațională, municipalitatea acestui orașel, aflat cam la jumătatea drumului dintre incomparabil mai exploatate turistice Padova și Veneția, și-a pus la dispoziție serviciile – nu chiar luxoase, dar de ireproșabilă calitate – întru adăpostirea și hrănirea materială și spirituală a celor 15 oaspeți străini, plus echipa de cinci conaționali de la „Sipario”. (Trebuie să adaug, într-o paranteză destinată forurilor noastre de profil – care, probabil, nu vor citi oricum aceste însemnări –, că atât primăria vicentină cît și L'Assessorato alia cultura, un fel de omonim al consiliilor județene de cultură de la noi, au onorat deschiderea lucrărilor prin scurte discursuri libere, dar perfect

foto: Tiziano Dalla Monta

© Valeria Moriconi și Flavio Bonacci în Teatrul comic de Goldoni, regia: Maurizio Scaparro

© Scenă din Teatrul comic; în prim-plan, Pino Micol

circumscrise temei, rostite de câte un reprezentant al instituțiilor în chestiune; ceea ce, inutil să precizez, a făcut foarte bună impresie.)

Simpozionul dedicat lui Goldoni (despre problemele – deloc puține – ale revistelor de teatru a venit vorba doar în discuțiile „individuale“ din pauze) a îmbinat, armonios în cele din urmă, referatele specializate aparținând unor istorici de teatru, italieniști și traducători ai operei dramaturgului, cu notațiile eseistice ale criticilor, pentru care subiectul nu reprezenta chiar o preocupare constantă. Astfel, Bent Holm (Danemarca), László Nyerges (Ungaria) și Eduardo Pérez Rasilla (Spania) au prezentat, pe larg și cu numeroase date, istoricul pătrunderii și receptării dramaturgiei goldoniene în țările lor; în ultimul caz, a adus completări de nuanță practică regizorul Juan Antonio Hormigón. Despre soarta comediilor lui Goldoni, dependentă de fluctuațiile politice din spațiile geo-culturale respective, au vorbit Jaime Melendrés

(Spania, mai exact Catalonia), Mani Gottovac (Croatia), Yuan Huaqing (China) și subsemnata. A deplîns precara cunoaștere a dramaturgului în S.U.A. profesorul american de origine italiană Franco Fido. A comentat semi-exilul lui Goldoni în Franța, aducînd înduioșătoare accente autobiografice, dramaturgul maghiar Miklós Hubay. Masiva prezență franceză – reputatul Bernard Dort, Ginette Herry, Evelyn Ertel, Jean-Loup Rivière – a luminat din variate unghiuri interesul pe care îl arată autorului în ultimii ani țara sa de adopțiune. Gazdele au onorat memoria și moștenirea ilustrului lor compatriot prin intervențiile lui Mario Mattia Giorgetti și Carmelo Alberti. Au lipsit „de la apel“ criticul american Robert Scanlan, căruia obligațiile pedagogice nu i-au îngăduit plecarea, și studiosul irakian Erfan Rashid, căruia autoritățile italiene i-au interzis sosirea (cu embargo-ul nu-l de glumit!). Au lipsit, de asemenea (deși erau permise, ba chiar fuseseră anunțate), dezbaterile libere. Pe scurt, a fost o

reuniune mai curînd informativă, desfășurată, „fulger“, pe parcursul unei zile și jumătate.

În restul timpului, ni s-a oferit posibilitatea de a vizita una dintre cele 57 de „vile“, răspîndite pe o rază de circa 100 de kilometri în jurul orașului; majoritatea, datînd din Seicento (secolul XVII), au fost ridicate de cei doi celebri arhitecți al căror nume e strîns legat de această parte a Italiei și a căror operă a dat Vicenței și împrejurimilor ei o identitate urbanistică inconfundabilă: Andrea Palladio și Vincenzo Scamozzi. A fost aleasă – deși creație a altui artist – Villa Cordellina Lombardi de la Montecchio Maggiore, al cărei comanditar și proprietar, jurisconsultul Carlo Cordellina, s-a aflat, la vremea lui, în relații de afaceri cu... avocatul Carlo Goldoni! Și astfel, într-o seară ploioasă și rece, care nu ne-a înlesnit decît o privire fugară asupra frumosului parc presărat cu statui și a vastelor domenii din jur (proprietate, astăzi, a municipalității vicentine), am ascultat cu amuzament un scurt expozeu istoric agrementat cu anecdote despre Goldoni, rostit de capul administrativ al locului. Între timp, frescele cu care Giambattista Tiepolo decorase plafonul și pereții salonului central își pierdeau treptat majestatea muzeistică, devenind ceea ce fuseseră și pentru locuitorii de-acum 200 de ani ai casei – imagini familiare, firești și apropiate. Sub ochii „Inteligenței triumfînd asupra Prostiei“ pe înaltul tavan, am luat apoi o cină frugală, compusă exclusiv din produse furnizate de terenurile aferente Villei – măsline, salam, arpagic murat, pîine proaspătă de casă, un insidios vin auriu, dulce-amărui – și care a anulat pe loc distanțele reale ori imaginare, făcîndu-te o clipă să înțelegi „dinăuntru“ sufletul acestui popor ce trăiește și respiră zilnic istoria și arta; poate de aceea unii le și distrug, cîteodată, cu atîta ușurință...

Tot sub semnul lui Palladio și Scamozzi stă și aproape legendarul Teatro Olimpico, operă ultimă a celui dintîi, terminată și completată de cel de-al doilea, ridicat pe ruinele unei foste închisori, chiar în centrul Vicenței. Aici am văzut, în ultima seară, premîera inaugurală a noii stagiuni vicentine – Teatrul comic de Goldoni, în regia lui Maurizio Scaparro. Intrarea în teatru e șocantă prin lipsa de fast: dintr-o ulicioară în pantă, pavată cu alunecoase pietre de rîu, ajungi lîngă un zid masiv, mohorît în care se deschide o poartă joasă de lemn, întunecată și – îți vine a crede – sumbru scîrțîitoare; în ciuda biletului în regulă, ai senzația că pătrunzi, nu tocmai legal, într-un loc dacă nu interzis, oricum misterios. Nici foaierul nu e mai îmbietor; de fapt, nu-i decît

un coridor lung și îngust, cu cîteva uși din același lemn aspru, întărit cu drugi de fier. Urci apoi o scară repede, tot din lemn, înlături o draperie grea de pluș și... și literalmente îți se taie respirația! Un vast amfiteatru, înconjurat de o colonadă și de o galerie surmontată de nenumărate statui, o scenă semi-elipsoidală, al cărei fundal, de asemenea împodobit cu statui și colonete incastrate, cu metope în basorelief (totul, în marmură albă), se adîncește spre un aparent infinit prin trei „perspective“ construite și pictate în trompe l'oeil, înfățișînd clădiri încărcate, la rîndu-le, de coloane și statui... A face teatru într-un asemenea spațiu, saturat de o teatralitate intrinsecă și parcă ostentativă, este o performanță în sine. Scaparro a imaginat o mizanscenă simplă, apăsat realistă – în profitabil contrast cu ambianța –, în care grija expresivității și a efectelor e lăsată doar în sarcina ecleraajului și a jocului actoricesc. Spectacolul nu seamănă cîtuși de puțin cu acela al lui Purcărete de la „Bulandra“ (văzut și plăcut și în Italia, ca, de altfel, și Mincinosul lui Vlad Mugur de la Odeon), dar este limpede, bine ritmat și excelent jucat, nu numai de protagoniștii Pino Micol, Valeria Moriconi (primită cu aplauze la intrarea în scenă) și Flavio Bonacci – actori importanți –, ci și de întreaga distribuție. Și are calitatea, tulburătoare și exprimînd, aș zice, specificul național, de a șterge pe neobservate granița dintre teatru și viață, dintre ficțiune și realitate, astfel încît, într-o străfulgerare, îți dai seama că piesele lui Pirandello n-ar fi putut fi scrise decît de un italian.

Altminteri, din Vicenza n-am prea văzut, din păcate, mare lucru; motelul unde am locuit (patru stele, foarte curat și elegant) se afla în afara orașului, în plină autostradă. Fără amabilitatea colegilor de la „Sipario“ Rosanna Bocchieri și Ambrogio Paolinelli (fost contabil, pasionat însă de teatru pînă la a cunoaște numele lui Caragiale și a ști cu ce s-a ocupat el), aproape că n-aș fi putut să mă mișc. Păstrez însă amintirea unei amieze de duminică înnorată, cînd, în pauza lucrărilor, ieșind dintr-un labirint de străduțe înguste, am nimerit într-o piață rectangulară în care soarele părea a străluci orbitor. Lumina venea de la marmura albă a loggiilor, încununată de statui și dominate de o cupolă sinilie, ale unei clădiri căreia neînchipuita masivitate fragilă îi dădea aerul unui decor de teatru oricînd demontabil. Era așa-numita Bazilică Palladiană, edificiul-emblemă al Vicenței, am aflat mai tîrziu. Dar dacă era, totuși, un decor de teatru?

ALICE GEORGESCU